

Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο

Μάθημα 2: Από την GATT στον ΠΟΕ

Γιάννης Β. Αυγερινός, LL.M., Ph.D, yannis@avglaw.gr

UN Conference on Trade & Employment

- Αβάνα, Κούβα: Παγκόσμια Διάσκεψη για το Εμπόριο υπό την αιγίδα του ΟΗΕ (μόλις είχε ιδρυθεί)
- Υιοθέτηση του Χάρτη της Αβάνας, που προέβλεπε τη δημιουργία του **Διεθνούς Οργανισμού Εμπορίου**
- Για πολλούς λόγους, ο Χάρτης δεν τέθηκε ποτέ σε εφαρμογή (Κονγκρέσο ΗΠΑ)
- Στο μεταξύ, 23 χώρες είχαν υπογράψει στις 30.10.1947 το Πρωτόκολλο για την προσωρινή εφαρμογή GATT (ΓΣΔΕ), που αντιστοιχούσε στο μέρος 4 του Χάρτη της Αβάνα, προβαίνοντας παράλληλα σε δασμολογικές παραχωρήσεις. Έτσι μία απλή συμφωνία που δεν χρειαζόταν επικύρωση από Κονγκρέσο, έγινε η βάση του μεταπολεμικού καθεστώτος διεθνούς εμπορίου.
- GATT χωρίς να γίνει οργανισμός απέκτησε θεσμική υπόσταση με εγκατάσταση γραμματείας Γενεύη και αμφισβητούμενο νομικό καθεστώς.

Βασικές αρχές του διεθνούς οικονομικού δικαίου , όπως διαμορφώθηκαν από την Αβάνα

Αρχές: Αυτονομία των κρατών στην οικονομική πολιτική

Τα κράτη είναι ελεύθερα να επιλέξουν τη δική τους οικονομική και κοινωνική πολιτική

- «Κάθε κράτος κατέχει το βασικό συνταγματικό δικαίωμα να επιλέγει και να εφαρμόζει το δικό του πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό σύστημα» (Διεθνές Δικαστήριο Χάγης, Νικαράγουα κατά ΗΠΑ, ICJ Reports 14, παρ. 258)
- Δεν υπάρχουν κράτη – μέλη του ΠΟΕ που έχουβ επιλέξει ένα αμιγώς κρατικό οικονομικό σύστημα
- Σχεδόν όλα έχουν επιλέξει την οικονομία της αγοράς (market economy), ακόμη και εάν δεν αναφέρεται ρητά στα συντάγματά τους (αντιθ. ΣΕΕ, άρθρο 3)

Τα κράτη είναι ελεύθερα να διατηρούν ή όχι σχέσεις με άλλες οικονομίες

- Η ελευθερία αυτή πηγάζει από τον Καταστατικό Χάρτη του ΟΗΕ – Αρχή της «κυρίαρχης ισότητας» (sovereign equality) Άρθρο 2 παρ. 1 του Χάρτη: «Ο Οργανισμός βασίζεται στην αρχή της κυρίαρχης ισότητας όλων των Μελών του»
- Επίσης, προωθείται η οικονομική συνεργασία στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα (Χάρτης ΟΗΕ, Άρθρο 1 παρ. 3), η αρχή της «καλής γειτονίας» (άρθρο 74) και η αρχή της μη παρέμβασης στα εσωτερικά άλλου κράτους (άρθρο 2 παρ. 7). Εξαίρεση για οικονομική δραστηριότητα σε άλλο κράτος.

Αρχές: δίκαιη μεταχείριση αλλοδαπών (αρχή της μη διάκρισης)

Η κατάργηση των διακρίσεων σε βάρος αλλοδαπών προσώπων, αγαθών, υπηρεσιών και επενδύσεων αποτελεί σημαντικότερη αρχή του διεθνούς εμπορίου. Συναντάται σε δύο επίπεδα (διεθνές & εθνικό):

▪ (διεθνές) Αρχή του μάλλον ευνοούμενου κράτους

Εάν ένα κράτος παραχωρήσει έναν ευνοϊκό δασμό ή άλλο πλεονέκτημα σε προϊόντα ή υπηρεσίες άλλου κράτους, οφείλει άμεσα και άνευ όρων να επεκτείνει αυτό το πλεονέκτημα στα ομοειδή προϊόντα και υπηρεσίες των υπολοίπων κρατών μελών (που έχουν υπογράψει την ίδια συνθήκη ή είναι μέλη του ΠΟΕ)

▪ (εθνικό) Αρχή της εθνικής μεταχείρισης

Όταν ένα εισαγόμενο προϊόν ή υπηρεσία έχει εισέλθει στην εγχώρια αγορά ενός κράτους, μετά την καταβολή φόρων και άλλων επιβαρύνσεων, το κράτος αυτό οφείλει να μην του επιφυλάσσει μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτή που επιφυλάσσει για τα ομοειδή εγχώρια.

Αρχές: ειδική μεταχείριση αναπτυσσόμενων κρατών

- Πέρα από το ενδιαφέρον για την αύξηση του επιπέδου διαβίωσης και της οικονομικής ανάπτυξης των αναπτυσσόμενων χωρών, η αλληλεγγύη για τις ξεχωριστές ανάγκες τους αποτελεί βασική αρχή του ΔΟΔ.
- Προοίμιο Συμφωνίας για την ίδρυση του ΠΟΕ:
- *«Αναγνωρίζοντας ότι είναι αναγκαία η ανάληψη θετικών προσπαθειών, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες και ιδιαίτερα οι λιγότερο ανεπτυγμένες από αυτές, θα εξασφαλίζουν κάποιο μερίδιο από την αύξηση του διεθνούς εμπορίου ανάλογα με τις ανάγκες της οικονομικής τους ανάπτυξης (...)*»
- Η Νέα Οικονομική Τάξη προβάλλει την απαίτηση από τις αναπτυσσόμενες χώρες να κοιτάξουν τα συμφέροντα και των αναπτυσσόμενων χωρών, να υπάρχει μεγαλύτερη «δικαιοσύνη» στο διεθνές εμπόριο και τις επενδύσεις, και περισσότερη ρυθμιστική ελευθερία στην εκμετάλλευση των πηγών τους .
- Πέρα από την απευθείας αποστολή κεφαλαίων, η ειδική μεταχείριση πραγματοποιείται με:
 - Την ειδική μεταχείριση όσον αφορά στους δασμούς
 - Την εξασφάλιση επαρκών (ελάχιστων) τιμών στις φυσικές πηγές
 - Την εξαίρεση από συγκεκριμένες υποχρεώσεις που πηγάζουν από διεθνείς συμφωνίες (προσωρινές ή μόνιμες)
 - Την παροχή τεχνογνωσίας και τεχνολογίας

Αρχές: σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα

- Τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν σημαντική επίδραση στη δημιουργία των οικονομικών και κοινωνικών συστημάτων, και άρα στις διεθνείς συμφωνίες του ΔΟΔ.
- **Παραδείγματα:**
 - Δικαίωμα στην περιουσία
 - Προστασία της ανθρώπινης υγείας
 - Απαγόρευση της παιδικής εργασίας
 - Δικαίωμα στην πρόσβαση σε βασικά αγαθά (νερό, τροφή, ηλεκτρισμός)
- Υπόθεση WTO Medical Decision (WT/L/540, 1^η Σεπτεμβρίου 2003):
 - Το Συμβούλιο του ΠΟΕ ανακάλεσε συγκεκριμένες προϋποθέσεις για την υποχρεωτική αδειοδότηση αδειών χρήσης (πατεντών) στα φάρμακα και επέτρεψε την παραγωγή και χρήση γενόσημων φαρμάκων για τον πόλεμο ενάντια στις επιδημικές ασθένειες στις αναπτυσσόμενες χώρες

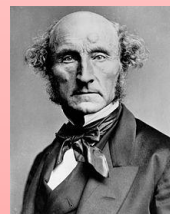

Αρχές: Απελευθέρωση εμπορίου: μείωση δασμών και κατάργηση μη δασμολογικών περιορισμών

- Η **Νέα Οικονομική Τάξη** στοχεύει στην απελευθέρωση του εμπορίου και των διασυνοριακών συναλλαγών μέσω:

- A) της μείωσης των δασμών (φόρων)
- B) της κατάργησης των άλλων περιορισμών

- Η απελευθέρωση του εμπορίου αντικατοπτρίζει την άποψη ότι το διεθνές εμπόριο και η καταμερισμός της εργασίας στη διεθνή κοινότητα δημιουργούν πλεονεκτήματα για όλες τις εμπλεκόμενες οικονομίες (ανάπτυξη των επιχειρημάτων των Adam Smith, David Ricardo, John Stuart Mill).

- Προοίμιο ιδρυτικής Συνθήκης ΠΟΕ κάνει λόγο για την καλύτερη δυνατή χρήση των πόρων σε παγκόσμιο επίπεδο με σκοπό την ουσιαστική μείωση των δασμών και άλλων φραγμών στο εμπόριο.

- **Υπόθεση US-Shrimp (DS58)**

Από τη GATT του 1947 στο Γύρο της Ουρουγουάης

Η GATT ανέλαβε κάποιες από τις αρμοδιότητες του ΔΟΕ

- *De facto* διεθνής οργανισμός
- Νομική βάση: **Άρθρο XXV** για συλλογική δράση συμβαλλομένων μερών: «Αντιπρόσωποι των συμβαλλομένων μερών θα συνέρχονται περιοδικώς προς τον σκοπόν όπως εξασφαλισθή η εκτέλεσις των διατάξεων της παρούσης Συμφωνίας των απαιτουσών συλλογικήν δράσιν και γενικώς όπως διευκολυνθεή η εφαρμογή και η επίτευξις της Συμφωνίας»
- Για τη σταδιακή μείωση των δασμών, έγιναν μια σειρά από Γύρους διαπραγματεύσεων. Από το **Γύρο Τόκιο** (1973-79) το επίκεντρο μετακινήθηκε στους μη δασμολογικούς περιορισμούς

Οι Γύροι διαπραγματεύσεων μέχρι την Ουρουγουάη και τη Ντόχα

- Για τη σταδιακή μείωση των δασμών, έγιναν μια σειρά από Γύρους διαπραγματεύσεων (**Γενεύη** 1947, **Annecy** 1949, **Torquay** 1950-51, **Γενεύη** 1956, 1960-62, 1964/67).
- Από το **Γύρο Τόκιο** (1973-79) το επίκεντρο μετακινήθηκε στους μη δασμολογικούς περιορισμούς
- **Γύρος Ουρουγουάης** (1986-1994) οδήγησε στον ΠΟΕ
- **Γύρος της Ντόχα** (2001-) ξεκίνησε υπό την αιγίδα του ΠΟΕ

Ο Γύρος της Ουρουγουάης (1986-1994)

- Συνήλθε Διάσκεψη σε υπουργικό επίπεδο
- Εργασίες σε έντονο κλίμα αβεβαιότητας και μέχρι τελευταία στιγμή υπήρχε κίνδυνος αποτυχίας διαπραγματεύσεων
- Υπό την πίεση γεγονότων επετεύχθη συμβιβαστικό κείμενο, σύμφωνα με το οποίο διαπραγματεύσεις θα γίνουν από διαφορετικές ομάδες, εμπόριο αγαθών & υπηρεσίες, υπό την εποπτεία κεντρικού οργάνου.
- Αργή εξέλιξη λόγω συγκρουόμενων συμφερόντων
- Δομή τελικής Πράξης Ουρουγουάης

1^ο Μέρος

- Τελική Πράξη (Μαρακές, 15.4.1994)
- Διακηρύξεις και Αποφάσεις (ενιαίο σύνολο)
- Χωρίς optina out

2^ο Μέρος

- Συμφωνία ίδρυσης ΠΟΕ (WTO)
- Καταστατικός Χάρτης ΠΟΕ
- 4 Παραρτήματα – Ουσιαστικές Συμφωνίες (GATT 1994, GATS, Συμφωνία για Γεωργία, Συμφωνία για Προμήθειες)

Ο δασμολογικός αφοπλισμός

Όνομασία Γύρου	Διάρκεια Διαπραγματεύσεων	Καλυπτόμενο εμπόριο (δισ \$)	Μεσοσταθμική δασμολογική επιβάρυνση πριν το Γύρο	Μέση δασμολογική μείωση (σε%)
Γενεύη	1947	10,0	40,0	35,0
Annecy	1949	-	26,0	8,0
Torquay	1950	-	23,9	25,0
Γενεύη	1956	25	17,9	8,0
Dillon	1960-61	30,9	16,5	8,0
Kennedy	1963-67	40,0	15,2	35,0
Τόκυο	1973-79	190,0	9,9	34,0
Ουρουγουάη	1986-94	1.122,0	6,5	39,0
Ντόχα	2001-	-	4,0	-

